

Femte årgången.

per
Ga

HERMES.

Organ för den arends'ka stenografien i Sverige,
utgifven af Svenska Stenografförbundet,
redigerad af *Conrad Lundgren*, Upsala.

N:o I.

Januari.

1886.

Utkommer i 12 nummer om året mellan den 10 och 20 i hvarje månad. Prenumeration sker på närmaste postanstalt. Pris för år 2 kr. 75 öre, för $\frac{1}{2}$ år 1 kr. 50 öre. Medlemmar af sv. stenografförbundet, som rekvirera minst 5 ex. under en adress direkt hos redaktionen, erhålla ex. för 2 kr. 25 öre, och då minst 10 ex. tagas, för 2 kr. Förbundsörening, som rekvirerar minst 5, 10 eller 20 ex. under en adress direkt hos redaktionen, erhåller ex. för resp. 2 kr., 1 kr. 75 öre, 1 kr. 50 öre. Lösnummer kosta 30 öre.

Prenumerationsanmälan.

Hermes börjar med detta nummer sin femte årgång.

Tidningens *syfte* är, som hittills, att verka för spridandet af stenografiens nyttiga konst och med kraft värna det arends'ka systemets intressen.

Hermes kommer att *inhålla: längre artiklar*, behandlande viktiga stenografiska frågor (t. ex. »Hur bör en stenografisk kurs ledas?» »Hur förvärfvas lättast referentfärdighet?» m. fl.), *reseref* från Tyskland, Schweiz, Italien och Frankrike (särskildt behandlande stenografiska förhållanden), *stenografiska notiser* från in- och utlandet, inlägg i *systemfrågan*, anvisningar och *råd för nybörjare*, *annalningar* af nyutkommen stenografisk litteratur och slutligen *läsofningssafdelning*.

I den storartade framgång, som den arends'ka stenografien särskildt under det sist förflutna året har rönt, se vi en borgen för, att vår konst under detta år trots alla våra motståndares angrepp skall vinna en ännu större framgång.

Upsala den 10 januari 1886.

Redaktionen.

Den gabelsbergiska och den arends'ka stenografien.

Så lyder titeln på en af hr A. Hultgren i Göteborg författad artikel, hvilken först varit intagen i »Göteborgs Nyheter» för den 11 November 1885, derefter den 21 s. m. i »Vesterviks Veckoblad» och ännu senare i tidn. »Referentens» dubbelnummer 2 och 3 för 1885, hvarjämte uppsatsen blifvit tryckt som särskild brochyr. Artikeln består af två delar, först en inledning af författaren och derpå en öfversättning från en tysk skrift, utgifven af rektor F. Kaselitz i Berlin. Den tendentiösa lögnaktighet, som genomgår hela uppsatsen, har föranledt oss att här anställa en undersökning af dess verkliga halt.

Artikeln börjar:

»Anledningen till denna uppsats är den arendska skolans systematiska försök att vanställa (!) och nedsabla det gabelsbergerska systemet till förmån för utplantering (!) af sitt eget system, som enligt deras förmenande skall vara det mest rationela system i världen.

Men för den, som närmare känner de olika systemens praktiska duglighet, förefaller ett sådant påstående lika orimligt som vågadt (!).»

Med dessa ord vill hr Hultgren tydligen bibringa sina läsare den tanken, att det arendska systemet skulle vara odugligt till referentskrift eller åtminstone sämre än det gabelsbergerska. Då emellertid ett systems praktiska duglighet är en sak, som endast med fakta och ej med lösa påståenden kan bevisas, vilja vi här anföra några exempel, som ställa saken i dess rätta belysning.

Att den svenska arendska stenografin är användbar som referentskrift, torde vara mer än tillräckigt bevisadt deraf, att olika arendsianer vid många tillfällen utan minsta anmärkning från uppdragsgifvarnes sida utfört ganska svåra referat. Så ha under de sista åren arendska stenografer varit använda som referenter vid *ev. fosterlandsstiftelsens årsmöten*, en tjänstgöring, som icke kan anses så lätt, då man betänker, att åtminstone en stor del af talarne tala efter koncept, samt att *refereringen af alla tal och diskussioner*, hvilkas sammanlagda tid somliga dagar uppgått till 7 timmar, ofta *ombesörjts af en enda* arendsk stenograf. Vid *det sista sv. skolläraryrket i Upsala* refererades mötesförhandlingarne likaledes af arendska stenografer, hvilka utan anmärkning utförde sitt uppdrag. På samma sätt hafva på uppdrag af tidningar och enskilda personer under de fem år, som den arendska stenografin varit känd i vårt land, flere hundra tal och föredrag blifvit till uppdragsgifvarnes fulla beläenhet refererade, och ännu ha vi aldrig hört, att någon arendsian misslyckats.

Med den gabelsbergerska stenografin är förhållandet helt annat. Ur tyska riksdagens kansli afskedades förra året en gabelsbergersk stenograf på grund af otillfredsställande referat. Äfven inom vårt land, ja, i sjelfva medelpunkten för den svenska gab. stenografin, i Göteborg, torde det vara ganska klen bestäldt med de gab. stenografernas skicklighet som referenter. Åtminstone kunna vi sluta detta af ett yttrande, som chefen för »Handels och sjöfartstidningens» notisafdelning haft till en arendsk stenograf: »Det är oss omöjligt, att få ett fullt tillfredsställande stenografiskt referat.» En annan omständighet, som vi länge känt till, ehuru vi velat tiga med den i det längsta, men som vi nu anse oss skyldige att i sanningsens intresse offentliggöra, synes oss på det mest förkrossande sätt bevisa, att den gab. stenografin icke en gång i sitt huvudsäte i Sverige eger några verkligt framstående referenter. För några år sedan hölls i Göteborg ett flickskolläraryrket. Mötet beslöt att låta referera sina förhandlingar och vände sig naturligtvis till Göteborgs stenografiska förening. Denna sände upp sina skickligaste referenter. Mötet afslutades, stenograferna renskrefvo sina referat, förelade dem för talarne, men — talarne förklarade: »Det der ha vi aldrig sagt», och följden blef, att förhandlingarne, som enligt mötets förut fattade beslut skulle tryckas, på grund af referatens uselhet förblefvo otruckta. När Sveriges främsta gab. förening icke har bättre referentförmågor, hvad skall man då kunna vänta af de gab. stenograferna i allmänhet?

Emellertid ha vi härmed ingalunda velat påstå, att den gab. stenografin är fullständigt oduglig som referentskrift, ehuru vi på grund af fakta anse den arendska bättre äfven för yrkesstenografer. Det huvudsakliga felet hos Gabelsberger är icke bristande korthet, ty kortheten är ungefär den samma som hos Arends, kanske t. o. m. något större; utan hvad som gör Gab. stenografi lika

olämplig (icke: *omöjlig*) till så väl referent- som korrespondentskrift, det är dess *svårlesthet*. Till denna svårlesthet bidraga så väl tryckningarna, hvilka vid flyktig skrift knappast kunna tillämpas, de härfinna skilnaderna mellan till uttalet vidt skilda ord, den märkvärdiga och fullkomligt språkvidriga stympningen af det stora flertalet af ord i språket, som ock förkortningsläran, hvilken tyckes speciellt uppfunnen just för att försvåra läsningen. Det är därför en af erfarenheten bestyrkt sats, hvilken icke de gabelsbergare, hvilka ega referentvana, kunna jäfva, att ett referat efter Gab. system måste läsas omedelbart efter det det är taget, medan ännu minnet behåller tillräckligt af det hörda talet för att kunna tjena som kommentar till svårsläsliga ställen, och att om läsningen af referatet uppskjutes en längre tid, det äfven för en skicklig gabelsbergare blir svårt att afläsa det egna stenogrammet. Vi anse oss i detta sammanhang böra omnämna, att just den gab. skriftens svårlesthet var den orsak, som föranledde den synnerligen skicklige och mycket anlitade gabelsbergerska stenografen, herr E. Bergsten, att öfvergå till Stolzes och derefter till Arends' system, och att af samma orsak många andra skickliga gabelsbergerska referenter affallit till Stolze eller Arends.

Vidare heter det i hr Hultgrens uppsats:

»Om det arend'ska systemet egde några framstående egenskaper framför Gabelsbergers och Stolzes, hvarför har det då icke vunnit erkännande vid något riksmöte, vid någon skola, som infört stenografisk undervisning, eller vid något embetsverk eller expedition, der stenografien användes? Öfver allt hör man den gabelsbergerska och flerstädes den stolzeska stenografien omtalas, men mycket litet den arend'ska.»

Att Arends' system i *Tyskland* är mindre spridt än Gabelsbergers och Stolzes, ha vi aldrig velat förneka, men detta är ju ej något att undra öfver. Det gab. systemet har der varit känt i 52, Stolzes i 45 och Arends endast i 25 år. Gab. stenografi togs genast, då den utkom, under armarna af den bayerska regeringen; den saxiska och den österrikiska följde snart dennas exempel, och på grund deraf hade det gab. systemet, då Arends utgaf sin stenografi, redan en betydlig spridning. Då man nu dertill betänker, med hvilken hätskhet de äldre systemens anhängare, vare sig af egoism, okunnighet, blind tro på »auktoriteter» eller andra skäl uppträdte mot Arends stenografi, så måste man verkligen förvånas, att det arend'ska systemet i *Tyskland* vunnit en så stor spridning, som det verkligen har gjort. Hvad angår den omständigheten, att det icke vunnit inträde vid någon riksdagsbyrå, så bevisar just hr Hultgrens förvåning deröfver hans fullkomliga okunnighet om tyska förhållanden. Det måtte väl ej vara underligt, att en arendsian ej kan komma in i t. ex. *tyska riksdagens* kansli, då gabelsbergarna och stolzeanerna sedan många år tillbaka haft privilegium på att hvardera få besätta hälften af platserna inom byrån med anhängare af sitt system*). Äfven inom de tyska landtdagskanslin, för hvilka intet systemprivilegium är utfärdadt, torde det knappast under nuvarande förhållanden vara möjligt för någon arendsian att inkomma på grund deraf, att föreståndarna icke vilja insläppa några andra än anhängare af sitt system.

Emellertid må man icke tro, att arendsianerna äro alldeles ovana att stenografera riksdagsdebatter. I *Tyskland* så väl som i *Sverige* äro flera arend'ska stenografer hvarje år verksamma som tidningsreferenter på riksdagens läktare.

Under det förlutna året har Arends' stenografi blifvit införd som obligatoriskt undervisningsämne vid ett preussiskt läroverk (ett realgymnasium i Lübeck), och det är att hoppas, att flere andra skolor, sedan nu en gång isen blifvit bruten, skola följa exemplet.

*) Detta förhållande har dock nu till följd af en gabelsbergares oskicklighet blifvit rubbadt, så att af 14 stenografer i tyska riksdagskansliet 8 (och deribland båda föreståndarna) äro stolzeaner och endast 6 gabelsbergare.

Att Arends' system icke skulle vara använt »vid något ämbetsverk eller vid någon expedition, der stenografien användes», är ett påstående, som vi på goda skäl våga bestrida. Då man vet, att ett icke obetydligt antal ämbetsmän känna Arends' system och till och med äro verksamma medlemmar i arends'ka föreningar, så vore det mer än märkvärdigt, om de icke skulle använda systemet vid sin tjensteöfning.

Herr Hultgren fortsätter:

»I Bayern, Sachsen och Österrike, der stenografien läres obligatoriskt i de högre skolorna, erkännes intet annat system än Gabelsbergers.»

Att Gabelsbergers stenografi i Bajerns, Sachsens och Österrikes högre undervisningsanstalter är obligatorisk, ha vi på ett föregående ställe meddelat. Men då den blifvit dit införd, utan att vederbörande anställt någon jämförelse med Arends' system, så kan väl dess införande ej få anses såsom något bevis på den gabelsbergerska stenografiens företräde. Hvad hr Hultgren menar dermed, att »intet annat system erkännes» i nämnda länder, är för oss — och troligen äfven för honom själf — en fullständig gåta.

Vidare heter det i brochyren:

»I Preussen, den arends'ka och den stolzeska stenografiens hemland har Arends' system icke vunnit stort erkännande. Undervisningen i skolorna är der ännu privat, men ändå omfattande. Under sistlidet år (d. v. s. 1884) meddelades undervisning i 176 preussiska läroanstalter åt 3,866 skolelever efter olika system, hvaraf 3,349 efter Gabelsbergers och Stolzes system, 139 efter Lehmanns (en affälling från Arends'), 126 efter Merkers*), 97 efter Rollers (också en affälling från Arends), efter Arends' blott 87 och de återstående 63 efter andra system.»

Nämnda statistik, som är uppgjord af det gabelsb. stenogr. institutet i Dresden, har varit föremål för ganska skarp och dräpande kritik inom den tyska stenografiska pressen. I tidningen »Stenografische Blätter» framlade Dr Berthold i Berlin en granskning af nämnda statistik, hvori visades, att antalet af i Arends' stenografi undervisade preussiska skolelever under 1884 *icke var 87, utan minst 365*. Äfven de stolzeska tidningarne, bland andra »Magazin für Stenographie» uppträdde mot Dresdens-institutets statistik, hvilken af den erhöLL epiteten »otillförlitlig och partisk».

Men det är icke nog med att originalet för statistiken är otillförlitligt; de i brochyren anförda uppgifterna äro äfven oriktigt och partiskt afskrifna. I »Correspondenz-Blatt», organet för Dresden-institutet, lyda uppgifterna:

Undervisade efter Gabelsbergers system 1358, Stolzes 1986**), Arends' 87, Rollers 97, Lehmanns 139, Faulmanns***) 15, Veltens 16, Adlers 13, Simons 17, Merkes' 126, Rogolls 2.

Sedan vi nu sett halten af den af hr Hultgren anförda statistiken, gå vi vidare i hans uppsats:

»Att Arends stenografi vunnit en viss framgång i Sverige, om än icke på långt när så stor som det låter, är icke att förundra sig öfver, då systemet sedan 1880, en tid, då det var brist på gabelsbergerska böcker och gabelsbergersk stenografisk lektyr, haft fritt spelrum ända till 1883, då »Referenten» började spridas.»

För den, som närmare känner förhållandena, torde denna förklaring på att det gabelsbergerska systemet i Sverige är mindre spridt än det arends'ka, förefalla

*) Den ifrågavarande systemgrundläggaren heter icke Merker (ännu mindre Kerker, som »Referenten» kallar honom), utan Merkes.

**) Märk det försåtliga af hr Hultgren, att slå i hop uppgifterna för Gab. och Stolze för att icke visa, att Gab:s system i Preussen är mindre spridt än det stolzeska.

***) Att professor Faulmann är affälling från Gab., glömde hr Hultgren naturligtvis att utsätta.

något torftig. Att läroböcker åtminstone under den sista hälften af de 30 år, under hvilka Gab. stenografi varit känd i vårt land, alltid funnits att tillgå, torde väl hr Hultgren veta, och att dessutom muntlig undervisning i en stor mängd af Sveriges städer allt sedan 1872 af den numera aflidne grundläggaren af Göteborgsföreningen, hr Karl Borgenström, blifvit meddelad, kan väl heller ej vara honom obekant. Hvad angår den anmärkningen, att ingen svensk gabelsbergersk litteratur funnits före 1883, då »Referenten» började utgifvas, så förefaller den oss, minst sagt, löjlig. När »Referenten» räknas som stenografisk lektyr, hvarför skulle då icke den från 1872 utgifna »Tidning för Stenografi», som, särskildt hvad autograferingen beträffar, är »Referenten» betydligt öfverlägsen, också få räknas såsom sådan. Utom denna tidning fans före 1883 äfven en tidning af Borgenström (namnet kunna vi för tillfället ej erinra oss) och tidningen »Snabbskriften», utgifven af Göteborgs stenografiska förening. Sedan början af 1870:talet hade sålunda i vårt land funnits tillgång så väl till stenografiska läroböcker som till stenografisk lektyr efter Gabelsbergers system och tillfälle hade äfven på ett stort antal orter erbjudits till muntlig undervisning i det samma, hvarför det är »lika orimligt som vågadt» att påstå, att Arends' system haft »fritt spelrum» ända till 1883. Ser man för öfrigt efter, under hvilken tid det är, som Arends' stenografi vunnit sina förnämsta framsteg, så visar det sig, att detta *just är efter* 1883, sålunda *sedan* »Referenten» börjat utgifvas.

Derefter fortsätter hr Hultgren:

»Det gabelsbergerska systemet har sedan många år haft fast fot vid svenska, norska och danska äfvensom finska riksdagen och kommer troligen aldrig att lemna rum för något annat system, allra minst för det arends'ka, som icke ansetts uppfylla de fordringar, som kunna ställas på en parlamentsstenografi.»

Frågan om lämpligheten af Arends' stenografi som referentstenografi har på ett föregående ställe i denna vår kritik blifvit behandlad, och vi hänvisa till detta ställe såsom svar på det ofvanstående.

Sedan fortsätter brochurförfattaren:

»Vi meddela här några utdrag ur en liten afhandling, kallad »Kritische Würdigung der deutschen Kurzschrift, system von Gabelsberger, Stolze und Arends», utarbetad af en fackman inom stenografien, rektor Fritz Kaselitz i Berlin. Sedan författaren, som ursprungligen är en stolzesk stenograf, uttalat sig fördelaktigt om detta system, yttrar han bl. a. om det gabelsbergerska: En hvar, som fördomsfritt sysselsätter sig med stenografien, måste erkänna, att Gabelsberger om den tyska kortskriftens utveckling förvärfvat sig framstående förtjenster, synnerligast derigenom att han gjort de i de äldre systemen vanligen använda stela, oböjliga och vid förbindelse obehärliga geometriska linierna lättflytande och mera liknande den vanliga skriftens, samt öfver hufvud uppfunnit de medel, genom hvilka stenografien uppnått sin nuvarande fullsändning.»

Derefter anför hr Hultgren Kaselitz' omdömen om den arends'ka stenografien, omdömen, som sannerligen ej äro egnade att gifva allmänheten någon god föreställning om Arends' system. Tyvärr tillåter oss ej utrymmet att här närmare ingå på Kaselitz' kritik af vårt system, hvarför vi måste uppskjuta detta till ett följande nummer och här inskränka oss till att belysa hr Hultgrens sätt att citera Kaselitz.

Sedan Kaselitz i de af hr Hultgren citerade orden uttalat sitt erkännande af Gabelsbergers betydelse för stenografiens utveckling, hvari vi äfven för vår del fullkomligt instämma, fortsätter han (Kaselitz) på följande sätt:

»Hans (Gabelsbergers) system står i afseende på förkortningsprinciper i diametral motsats till Stolze och Arends och är just till följd af sitt förkortningssätt fullkomligt *obrukbart* för skolundervisning.»

Detta Kaselitz' omdöme om Gab:s system aktar sig emellertid hr Hultgren visligen att öfversätta. Likaledes förbigår den värde öfversättaren med tystnad

följande jämförelse mellan Arends och Stolzes system å den ena och Gab:s å den andra sidan:

»Deri att Stolze och Arends läto leda sig af ofvannämnda grundsats (*»Ljudet representeras af bokstafven, den utlemnade bokstafven af regeln»*), under det att hos Gabelsberger de flesta förkortningar blott genom det logiska sammanhanget kunna tydjas, just deri ligger den stora principiella skillnaden mellan det stolzeska och det arends'ka systemet å ena och det gabelsbergerska å andra sidan. Den som erkänner riktigheten i min framställning, måste följaktligen *förkasta det gabelsbergerska systemet, åtminstone för bruket i skolorna*, utan hänsyn till de goda egenskaper, som det möjligen för öfrigt skulle kunna ega.»

Icek heller omnämner hr Hultgren i sin öfversättning följande yttranden af Kaselitz om Gab. system:

Jag vill tillägga, att den gab. stenografien i ortografiskt hänseende gör sig skyldig till alldeles otroliga galenskaper.» — »Huru fördelaktigt en så beskaffad skrift, som i Bayern och Sachsen läres i många skolor, måste inverka på rättskrifningen och språksinnet, öfverlemnar jag åt den benägne läsarens opartiska pröfning.»

Äfven längre fram förekomma ganska skarpa yttranden om det gab. systemet, hvilka hr Hultgren naturligtvis lika litet öfversätter. Det sagda må vara nog för att visa, hvilken tanke rektor Kaselitz, i hvars omdömen hr Hultgren, enligt sina egna ord, *till alla delar* instämmer, har om den gab. stenografien.

Emellertid kan det icek annat än göra ett pinsamt intryck, att hr Hultgren på detta sätt söker att ockra på allmänhetens okunnighet och ej blyges att som auktoritet för sitt system anföra en person, som så afgjort uttalar sig mot det samma. Att anföra stycken af en kritik, men utelenna andra, så att kritiken derigenom får en helt annan mening, än dess författare dermed velat framställa, måste hvarje rättänkande människa anse *simpelt* och *nedrigt*.

Likaledes måste äfven den opartiska allmänheten anse ett sådant tillvägagående afgjort bevisa, att den sak är sjuk, för hvilken sådana medel måste tillgripas. Aldrig komma den arends'ka stenografiens vänner — derom äro vi förvissade — att kämpa med sådana vapen.

Sorgligt nog har äfven hr Hansson gjort sig till hr Hultgrens medbrottsling, derigenom att han i sin tidning »Referenten» utan reservation intagit hr Hultgrens uppsats, oaktadt han lika väl som hr Hultgren bort känna rektor Kaselitz' åsigt. Vi hoppas emellertid, att han i nästa nummer af sin tidning i sannin-
gens intresse beriktigar sin uppsats. C. L.

En märkelig artikel

förekom i det senaste numret af tidningen »Referenten». I artikeln föreligger åter ett djerft försök att på sanningens bekostnad nedsätta den arends'ka stenografien. Vi meddela här nedan så väl »Referentens» uppsats som ock ett beriktigande af densamma, grundadt på »Kalender für arends'sche Stenografen» och »Stenografische Blätter»:

»Referentens» uppsats:

Vi hafva sett, hvilken ringa framgång den arends'ka skolan haft under näst föregående år; hurusom undervisning i detta af svenska tillhängare (!) så högt

Det verkliga förhållandet:

Den arends'ka stenografien lyckas med hvarje år vinna allt större och större spridning så väl i Sverige som i sitt hemland Tyskland (jfr sid. 9) och så-

bepriade system i Preussen meddelats åt *blott* 87 skolelever. Lägg nu härtill, att dessa elever äro fördelade på 21 skolor och 22 lärare och man skall förväna sig öfver det myckna öfverdådiga skrytet från arends'ka lägret. Men ännu dystare te sig utsigterna för den arends'ka skolan i Sachsen, der man äberopat sig på *två* stenografiska föreningar, en i Leipzig och en i Dresden. Enligt arendsianernas egen årsbok blefvo under förra året icke flere än 13 personer i hela konungariket Sachsen undervisade i deras berömda system — ensamt i Dresden blef en person undervisad.

Systemet uppgifves hafva 41 föreningar med 1095 medlemmar, då Gabelsbergers system deremot räknar 465 föreningar med 12,739 medlemmar. I det stora skrytet om systemets framgångar och företräde ligger nog mera ett förtvifladt försök att bevara skenet än en ren öfvertygelse. Af hela antalet Arendsstenografer sägas 226 hafva uppnått *en hastighet af 150 stafvelser i minuten*, d. v. s. ungefär *hälften* af den hastighet som fordras för en svensk riksdagsstenograf.

Med arendsianernas så högt beprisade ortografi lär det vara lika klenst bestämdt som med deras förmåga att inlära systemet på sex timmar, hvaruti de blifvit så grundligt vederlagda, att de funnit sig föranlättna att ändra sina öfverdrifna påståenden till 12 timmar för sjelfva elementerna — icke mer. Men ett sådant erkännande af sin vanmakt torde nog för svenska arendsianer kännas allt för mycket förödmjukande och därför hålla de på blott 6 timmar. För våra statistiska uppgifter bär »Correspondenzblatt», organ för kongl. stenografiska institutet i Dresden, ansvar.

som vi på ett föregående ställe i detta nummer (sid. 4) meddelat, ba under näst föregående år i detta system blifvit undervisade *minst* 365 elever i de högre preussiska skolorna. Dessa elever voro fördelade på 50 skolor. Mindre spridning än i Preussen han naturligtvis Arends' stenografi i Sachsen, der Gabels system sedan många år tillbaka är infördt i skolorna. Emellertid finnas i Sachsen *fem* arends'ka föreningar (i Leipzig, Dresden, Mittweida, Meerane och Chemnitz). Enligt arendsianernas årsbok blefvo under tiden $\frac{1}{7}$ 1883— $\frac{30}{6}$ 84 60 personer och under tiden $\frac{1}{7}$ 84— $\frac{30}{6}$ 85 68 personer undervisade i Arends' stenografi, och i Dresden blefvo under hvart och ett af de båda sista (stenografiska) kalenderåren 6 personer undervisade.

Arends system har i verkligheten 83 föreningar med 1782 medlemmar (10 föreningar hafva icke lemnat uppgift på sitt medlemsantal). Hvarje år växer antalet af dem som kunna skriva *mer än 150 stafvelser i minuten med omkr. 100 personer*. Vi känna för öfrigt arendsianer, som kunna skriva ända till 300 stafvelser i minuten, d. v. s. *betydligt mera* än den hastighet (200 st. i m.), som fordras af en svensk riksdagsstenograf.

Om den arends'ka ortografien skola vi möjligen i ett följande nummer yttra oss. Hvad de 6 timmarne angår, så har, oss veterligt, *ingen* arendsian påstått, att systemet kan *läras* på 6 timmar; att deremot en *kurs genomgås* på 6 timmar och lemnar goda resultat är långt ifrån ovanligt vare sig i Sverige eller Tyskland. Att Dresden-institutets organ, »Correspondenzblatt», bär ansvaret för »Referentens» osanna uppgifter, kunna vi ej tro, emedan »Correspondenzblatt» alltid hemtar sina uppgifter från den arends'ka kalendern och följaktligen icke, om det velat behålla allmänhetens aktning, vågat gör sig skyldiga till fullkomligt oriktiga citat.

Som läsaren af det ofvanstående kan finna, äro i »Referentens» uppsats ett tiotal statistiska uppgifter anförda, på hvilka tidningen stöder sina påståenden. Märkvärdigt nog äro emellertid alla uppgifterna falska (om de, hvilka röra den gab. stenografiens spridning, vilja vi icke uttala oss, emedan vi ej äro i tillfälle att kontrollera dem). Att »Referentens» redaktör anser sig skyldig att i nästa nummer införa ett fullständigt beriktigande af artikeln, få vi väl hoppas. Om han önskar, skola vi i enskildt bref till honom närmare redogöra för källorna till våra uppgifter. På samma gång kunna vi ej undertrycka den förhoppningen, att »Referenten» för framtiden med litet större försigtighet använder statistiska uppgifter, emedan ju eljes allmänheten kunde få en ogynsam tanke om dess redaktörs vilja och förmåga att tala sanning.

C. L.

Stenografiska notiser.

Sverige.

ARENDS. Undervisning i Arends' system har under 1885 i Sverige meddelats åt omkring 600 personer (mot omkr. 200 under 1884).

Intresset för stenografien bland lärarne vid de högre läroverken ökas allt mer och mer. Vid profskrifningen vid Upsala h. allm. läroverk gafs sisl. hösttermin i en af de högre klasserna bl. a. ämnet: »Stenografiens nytta». Den lärare, som bestämt ämnena, är för öfrigt arends'k stenograf. Äfven de äldre lärarne äro gynsamt stämda mot stenografien, särskildt den arends'ka, om hvars företräden framför den gabelsbergerska de haft tillfälle att öfvertyga sig, då för åtskilliga år sedan, innan ännu Arends' system blifvit öfversatt till svenskan, undervisning i Gabelsbergers stenografi meddelades vid läroverket. — Af lärarne vid *Vesterås* h. allm. läroverk äro flere arendsianer och bland dem äfven en, som förut sysslats med Gab:s system.

GABELSBERGER. I *Göteborgstidningarne* förekom i slutet af föregående år en notis af följande innehåll:

»Uppvisning i stenografi egde i går rum med 15 lärjungar, tillhörande härvarande h. latinläroverk, hvilka för den för stenografi varmt nitälskande läraren, hr B. Hansson, genomgått en kurs i denna nyttiga konst. Af undervisningsprofvat framgick, att eleverne hunnit göra sig väl förtrogne med stenografiens elementer, och snabbskrifningen enligt Gabelsbergers metod efter diktamen lemnade ett resultat af 60 ord i minuten, hvilket i betraktande af den korta lärotiden måste anses som ganska vackert.»

Det är ett rätt vackert resultat i snabbskrifning af en person som nyss slutat sin kurs, att skriva 60 ord (= 80 à 120 stafvelser) i minuten, ett resultat, som likväl visst icke saknar motstycken inom den arends'ka skolan.

Emellertid torde vid den ofvan omnämnda prisskrifningen kontrollen ha varit af en något dubiös art. Den person, som på sitt ur mätte tiden (i första skrifningen 3, i andra 8 minuter) var nämligen, enligt hvad han sjelf berättat, försedd med ett ur, som — *stod*. Huru pålitlig uppgiften om den uppnådda hastigheten i sådant fall blir, öfverlemna vi åt läsaren att afgöra.

Nya gabelsbergerska föreningar ha under det sista halfåret bildats i Kongsbacka, Skara (h. allm. lärov. och lärarinnesem.) och Göteborg (högre latinläroverket).

Tyskland.

ARENDS. »Centralverein Arends'scher Stenographen» i Berlin hade i förbindelse med »komitén för upprättande af en minnesvärd åt Arends» den 1 december, Arends' födelsedag, föranstaltat en fest, som samtidigt gälde den arends'ka skolans 25-åriga bestånd. Till denna fest hade ungefär 250 anhängare af Arends' system, herrar och damer, infunnit sig. På en Ouverture följde en ståtlig prolog, framsagd af en sondotter till Arends. Sedan derefter sångföreningen »Cæcilia» afsjungit »Forschen nach Gott», höll pastor Hübner från Thomaskirche det egentliga festtalet, i hvilket han upprullade en bild af den arends'ka stenografiens uppkomst och utveckling samt skildrade dess nuvarande ställning. På förmiddagen samma dag aftäcktes på huset Besselstrasse 16, i hvilket Arends lefde under sina sista år, en af polerad granit förfärdigad taffa, som i gyllene bokstäfver bär inskriften:

»In diesem Hause starb
am 22. Dezember 1882
Leopold Arends
Begründer der rationellen
Volkstenographie.»

(I detta hus dog den 22 december 1882 Leopold Arends, grundläggaren af den rationela folkstenografien.) (Efter St. Bl. och Ill. Zeit.)

»**Kalender für Arends'sche Stenographen** auf das Jahr 1886» af Fritz Spahr har nu utkommit. Vi meddela ur densamma följande statistiska uppgifter (siffrorna inom parentes gälla näst föregående kalenderår):

För närvarande finnas inom den arends'ka skolan 6 (4) förbund och 83 (69) föreningar. Föreningsmedlemmarne (tillika med »enskilda medlemmar» af förbunden) utgöra 1782 (1244) personer, hvarvid är att märka, att 10 (2) föreningar icke lemnat uppgift om sitt medlemsantal. Under sista stenografiska kalenderåret ($\frac{1}{7}$ 84 — $\frac{30}{6}$ 85) ha utbildats (d. v. s. deltagit i undervisningskurser till slut) 1736 (1316) kännare af Arends' system. Som lärare ha under året förflutna året verkat 157 (114) arendsianer. Antalet af de arends'ka stenografer, som under kalenderåret aflidit, utgör 15 (13). Af dessa statistiska uppgifter framgår, att Arends' system är stadt i raskt framåtskridande och långt ifrån »håller på att försvinna från den tyska moderjorden».

Ur tidningen »**Stenografische Blätter**» hema vi följande:

Schwerte an der Ruhr: — — »Redaktör Clausen hade på den korta tiden blifvit en ifrig anhängare af vår sköna och nyttiga konst. Han var gabelbergare och hade under flera år sysselsatt sig med denna stenografi och lärde här, som han sedan sjelf sade, i början med misstroende, då han genom det gab. systemet nästan förlorat all lust för stenografien, Arends' stora snilleverk. — Han har gjort till sin uppgift att, der tillfälle gifves, verka för Arends' system.» —

Ryssland.

Enligt ett påbud af den ryska regeringen få i Ryssland inga stenografiska föreningar finnas, emedan regeringen anser »föreningar obehöfliga för stenografiens befrämjande». Den verkliga orsaken till påbudet torde väl vara farhågan, att under den oskyldiga rubriken »stenografiska föreningar» skulle dölja eller komma att dölja sig samfund med nihilistisk tendens.

Belgien.

H. M. konungen af Belgien har mottagit det honom erbjudna hedersordförandeskapet i stenografiska föreningen i Antwerpen (Duployés system).
(»Vorwärts».)

Literatur.

Kalender für Arends'sche Stenographen auf das Jahr 1886, herausgegeben von *Fritz Spahr*.

Den intressanta boken börjar med en uppsats »Stenographie» af Gymnasial-
oberlehrer (= lektor) *Dr J. Bärwinkel*, hvilken, *stödd på sin pedagogiska erfarenhet*
och sina stenografiska forskningar, konstaterar, att *Arends' system genom sin*
på riktiga principer hvilande och konsekvent genomförda regelbyggnad samt sin deri-
genom möjliggjorda enkelhet vida öfverträffar de äldre systemen.

Boken innehåller vidare Kalendarium, uppsatser af teol. kand. Herman
Röseuer om »die Namenbildung» och af Dr H. Grosse om »die Geschichte der
Postkarte», statistiska uppgifter (den arends'ka skolans literatur, stenografisk praktik,
de stenogr. föreningarne efter Arends' system, undervisningsstatistik, Orts- och
adressförteckning m. m.).

Kalenderns intressanta innehåll och prydliga utstyrsel skola utan tvifvel
göra den välkommen äfven för de svenska stenografer, som beherska det tyska
språket. Den kan rekvireras hos Hermes' redaktion och kostar häftad 1 krona,
inbunden 1 krona 30 öre, med notisblad (omkr. 100 sid.) 1 kr. 50 öre.

Rede des Herrn Prediger Hübner bei der Feier des 25-jährigen
Bestehens der arends'schen Schule am 1. Dezember 1885 zu Berlin. Stenografisch
aufgenommen von Fr. Spahr. Utkommer i slutet af Januari. Kan mot insän-
dande af 25 öre i frimärken rekvireras från Hermes' redaktion.

»**Hugin-Munin**», organ för stenogr. fören. i Karlskrona (Arends' system),
utkommer äfven under detta år i samma storlek och format som »Hermes» för
1884 (8 sidor stor oktav en gång i månaden) samt kostar för år 1 kr. 75 öre
(med 15 % rabatt, om 5 ex. tagas under en adress, samt 20 % rabatt, om 8
ex. tagas under en adress). — Vi hoppas, att många af våra läsare under detta
år prenumerera på »Hugin-Munin», och kunna tillägga, att tidningen är förtjent
af hvarje uppmuntran, som den kan få. Den rekvireras *endast* hos redaktionen
(C. I. Tisell, Karlskrona).
C. L.

Tillkännagifvanden

af Styrelsen för Svenska Stenografförbundet.

Då inom den i förbundets stadgar bestämda tiden, 14 dagar efter det val-
resultatet blifvit i förbundsorganet kungjordt, ingen af förbundets medlemmar hos
afgående styrelsen anført besvär öfver styrelsevalet, är det samma derigenom stad-
fästadt. Valde äro: Skolföreståndaren E. Bergsten i Finspång, Fil. Stud. J. von
Knorring och handlanden J. E. Frykberg i Upsala, V. adjunkten vid h. a. läro-

verket E. Huldin i Strängnäs, Kontoristen A. Sohlman och kontorsskrifvaren vid trafikstyrelsens kontrollkontor G. Westberg i Stockholm, ingenjören J. Brattberg i Göteborg, postexpeditören T. Holm i Vestervik samt undertecknad. Då emellertid hr J. Brattberg anhållit att befrias från sitt uppdrag, inträder i hans ställe i styrelsens förste suppleanten hr I. Tisell i Karlskrona.

Den nyvalda styrelsens ledamöter anmodas att i enlighet med § 8 i förbundets stadgar inom sig utse ämbetsmän. Då registrator, sekreterare och skattmästare skola vara i Upsala bosatta och då i Upsala äro valde endast tre personer, måste sålunda ordföranden väljas utom Upsala. Hvad angår fördelningen af registrators-, sekreterare- och skattmästareämbetena bland de i Upsala boende styrelsemedlemmarne, får undertecknad af flera skäl undanbedja sig återval till registratorsämbetet, hvilket fil. stud. J. von Knorring förklarar sig villig att upptaga.

På förbundets vägnar

Conrad Lundgren,

Sv. stenografförb:s n. v. registrator.

Matrikeln öfver sv. stenografförbundets ledamöter kommer att utsändas som bihang till *Marsnumret* af Hermes. Matrikeln skall innehålla samtliga förbundsmedlemmarnas namn, yrke och adress samt uppgift på hvilka system de känna, äfvensom om de äro hågade att träda i korrespondens med andra förbundsmedlemmar, och anhålla vi att *senast den första mars* af förbundsöreningarnas ordförande och de enskilda förbundsmedlemmarne erhålla uppgift härom.

På förbundsstyrelsens vägnar

Conrad Lundgren,

registrator.

De medlemmar af sv. stenografförb., som ännu icke erlagt sina i § 18 i förbundets stadgar bestämda årsafgifter för 1885, torde ju förr dess hellre insända dem till

J. E. Frykberg

Sv. stenografförb:s n. v. skattmästare.

Adr.: Upsala.

Brefsvar.

Red. af Referenten. Ni nämner såsom någonting oöfverträffligt, att en person *på 8 timmar, fördelade på två veckor*, lärt sig *Gabelsbergers* system. Hvad skulle Ni säga, om jag omtalade, att flere personer *på 6 timmar, fördelade på 3 på hvarandra följande dagar* (med en repetitionstimme några dagar derefter) lärt sig *Arends'* system? Att Gab. system kan skrivas ortografiskt, som Ni påstår, vågar jag bestrida. Hur skulle Ni t. ex. skilja mellan *e* och *ä*, mellan *skj*, *stj*, *sj*, *sch* m. fl.? Skrifver man, som Ni gjorde i Ert bref, *hjerna* med *hj*, måste ju detta läsas *hejerna* eller *hejrna*. Er uppmaning till mig att bli en «erli» Gabelsbergare var väl endast ironi? Vidare i enskildt bref.

N. R. i S. På personligheter komma vi i systemstriden aldrig att ingå, så framt ej våra motståndare tvinga oss dertill. Att systemstriden börjat intränga på den allm. pressens område, derfor har Ni endast och allenast Edra systemfränder att tacka.

C. L.

Tausch!

Die geehrten Redactionen stenogr. Zeitungen, die mit uns in Tauschverhältniss treten wollen, bitten wir uns dies gefl. durch Zusendung ihrer resp. Blätter zu erkennen zu geben.

*Die Redaction der Zeitschrift »Hermes»,
Upsala.*

Annonser.

Mot insändaude af likviden i frimärken eller postauvisning kan från red. af Hermes rekvireras följande stenografiska arbeten:

Lärobok i Arends' stenografi, 2 omarb. godtköpsuppl., pris 50 öre; vid större rekvisitioner rabatt.

Stenogr. Bibliotek I. (Tegnér's »Axel»). Pris 35 öre.

Stenogr. Bibliotek II. (Originaluppsatser af flere framstående författare). Pris 1 krona; vid större rekvisitioner rabatt.

»Hermes» för 1884. Omkr. 100 sidor 8:o. Pris 1 krona.

»Hermes» för 1885. Omkr. 100 sidor 4:o. Pris 1 kr. 25 öre.

Kalender för Arends'sche Stenographen auf das Jahr 1885. Pris: 1 kr. 50 öre.

Kalender för Arends'sche Stenographen auf das Jahr 1886. Pris: häftad 1 kr., inb. 1 kr. 30 öre, med notisblad 1 kr. 50 öre.

Arends' Leitfaden, 15:de upplagan (med Arends' porträtt). Pris: 2 kronor.

Anleitung zur Erlernung der Ar. Stenographie af Auerbach och Mühlenthal, 3:dje uppl. pris: 50 öre.

Rede des Herrn Prediger Hübner, gehalten bei der Gedächtnissfeier für L. Arends am 26 Febr. 1883 zu Berlin. Pris: 25 öre.

Rede des Herrn Prediger Hübner, geh. bei der Feier des 25jährigen Bestehens der Arends'schen Schule am 1 Dec. 1885 zu Berlin. Pris: 25 öre.

Behållningen af de båda sista arbetena tillfaller fonden för upprättande af en minnesvärd åt Arends.

Skriftlig undervisning i stenografi

anordnas af svenska stenografiförbundet. Pris för undervisning och lärobok 5 kr. Anmålningar insändas till *svenska stenografiförbundets styrelse, Upsala.*

